

Частина 2. Лінгвістичний дискурс у потестарному вимірі: контроль, примус, свобода

Методичні вказівки до практичного заняття №4

ДІАЛОГ У ФОРМАТІ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ДИСКУРСУ: ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ *(навчальна гра)*

■➔ План

1. Вступ
2. Правила дебатів
3. Сценарій дебатів:
  - 1) I етап «Дебатів»
  - 2) II етап «Дебатів».
4. Оголошення результатів. Нагородження переможців.

■ **Мета заняття:** формування культури спілкування студентів на політичні теми відповідно до європейських цінностей

1. Вступ

Парламентські дебати (далі – ПД) є однією з форм діяльності парламенту. Сутність ПД полягає у всебічному обговоренні конкретного питання, що виноситься на розгляд.

Парламентські дебати вимагають високої культури спілкуванні і, відповідно, їх правильне проведення можливо за умови подолання тоталітарних структур мислення та відповідних комунікативних практик.

Відповідно до Регламенту ВР ПД мають наступну структуру: доповідь (співдовіді – в разі необхідності), запитання доповідачу і відповіді на них; виступи депутатів з обґрунтуванням певної думки; виступи представників від кожної

депутатської фракції (групи); виступи депутатів; оголошення головою на засіданні про припинення обговорення та голосування.

В ситуації гри ПД структура значно спрощується.

Наразі є дві депутатської фракції (групи), як відстоюють певну точку зору щодо напрямків Реформування вищої освіти в Україні в контексті Європейського вибору, аргументують свої пропозиції.

Важливою частиною ПД є запитання опонентів.

Результат ПД вирішується рішенням журі, яке враховує лаконічність виступів, чіткість, логічну послідовність, наявність яскравих прикладів, та риторичних прийомів, культуру спілкування тощо.

(звучить фонова музика)

Ведучий: Шановні команди, шановні гості, шановні члени журі!

Уперше в історії факультету ми розпочинаємо соціально-політичні дебати, присвячені темі «Реформування вищої освіти в Україні в контексті Європейського вибору». Дебати проводяться в межах здобутого викладачами університету, зокрема історичного та філологічного факультету, гранта Erasmus+, проект Жана Моне «Європейські антитоталітарні практики».

У дебатах беруть участь дві команди «політичних партій». Перша команда має назву «Нові обличчя». Її представляють студенти четвертого курсу, та друга команда «Інша освіта», яку представляють студенти п'ятого курсу. Вони у цій грі нібито представляють в українському парламенті різні політичні партії, відповідно, різні позиції. Кожна партія подає та аргументує свої погляди на проблему реформування вищої освіти в Україні в контексті Європейського цивілізаційного вибору, тобто в контексті процесів демократизації та інтернаціоналізації освіти.

Членами журі наразі є: Кеда Марина Костянтинівна, кандидат історичних наук, менеджер гранту «ЄАП»; Колесник Олена Сергіївна, доктор культурології, учасники проекту та голова журі – Столяр Марина Борисівна, доктор філософських наук, професор, зав кафедри філософії та культурології. Вона ж є науковим керівником гранту «ЄАП».

Модератором журі буду я – Борисов Олексій Олександрович, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри германської філології.

Перед тим як розпочати дебати потрібно ознайомитися з правилами.

(Музика припиняється)

Отже, дебати проводяться

- 1) протягом одного часу та двадцяти хвилин
- 2) у два етапи.

Кожний етап буде супроводжуватися уточненням правил, обговоренням, відпочинком команд та підрахунками балів (функції журі).

2. Правила дебатів

Перша команда, точніше один з її представників, презентує свою позицію щодо реформування вищої освіти у нашій країні у вигляді монологу протягом 5 хв. (Це було домашнім завданням команд).

Вимоги до монологу: мають бути виділені основні тези, які подаються в лаконічній формі. Бажано ці тези коротко аргументувати. Журі буде оцінювати, перш за все, демократичну спрямованість та практичну доцільність положень, що висуваються командою на захист, їхній конкретний соціально-культурний, педагогічний та історичний контекст.

Учасники іншої команди по закінченню задають свої запитання, чим більше тим краще. Якість запитань визначається тим, наскільки чітко опоненти побачили певні недоліки пропозицій, що прозвучали та наскільки лаконічно проблемні пункти було озвучено. На це у них 5 хв. Учасник протилежної команди відповідає на запитання (за вибором капітана команди). Завдання першої команди відповісти швидко, чітко та лаконічно на поставлені запитання, продемонструвати свою обізнаність у цій сфері, щоб отримати максимальну кількість балів. Чим більше часу команда витрачає на відповідь на одне з запитань, тим менше балів можливо на цьому заробити представнику команди і тим менше відповідей вони встигнуть зробити.

Журі оцінює, по-перше, як зміст монологу команди, так, по-друге, запитання й відповіді за низкою запропонованих критеріїв.

Максимально можливо отримати 5 балів за монолог та 3 бали за запитання й відповіді.

Якщо частина запитань у команди залишилася незвученою, модератор виголошує запитання уголос для оцінювання журі.

Увага! За це команда може отримати ще від 1 до 2 балів.

Нагадую, що будь-які дії учасниками починаються та закінчуються за командою «Час»!

(Фонова музика)

Результатами дебатів будуть **індивідуальні та командні** досягнення.

Журі визначить **трьох найкращих гравців** за номінаціями «*Найкраще запитання*», «*Переконливість*» (раціональність та логічність обґрунтування позиції), «*Красномовність*» (емоційність та образність).

І зрозуміло, що, врешті-решт, журі, підсумовуючі усі бали, також виголосить назву кращої команди.

Але найголовніше, щоб ми, кожний присутній у цій залі, по закінченню дебатів зміг би як сформуванню власне бачення на проблему необхідності реформування вищої освіти в Україні, так і отримати естетично-інтелектуальне задоволення від власне аргументованої та коректної суперечки одних з найкращих представників соціально-психологічного та філологічного факультетів нашого університету.

Тож, розпочинаємо, **перший етап!**

3. Сценарій дебатів: I етап «Дебатів»

(інша музика)

Ведучий: Голова журі обирає за **жеребкуванням** першу команду, яка розпочинає дебати.

Будь, ласка, Марина Борисівно, перед вами три картки, і лише на двох з них написані назви команд!

Голова журі: [обирає одну з перегорнутих карток із назвою тієї команди, яка розпочне конкурс].

Ведучий: Тож, першою починає команда «». У вас є 5 хвилин.
Будь-ласка, час!
(Помічник запускає табло з часом).

Представник першої команди: монолог (5 хв.)

Ведучий: Запитання, будь-ласка, та відповіді на них. У вас на це 5 хвилин.

Представники другої команди ставлять запитання.

Представники першої команди надають відповіді (5 хв.)
(Помічник запускає табло з часом).
(По закінченню лунає **фонова музика**).

Ведучий: Дякую, даємо час усім перепочити, журі виставляє бали, попередньо обирає найкращих.
(Пауза 1-2 хвилини).

Ведучий: Дякую (**Музика припиняється**), отже, домашнє завдання другої команди. У вас 5 хвилин. Будь-ласка, час!
(Помічник запускає табло з часом).

Представник другої команди: монолог (5 хв.)

Ведучий: Дякую, Запитання, будь-ласка, та відповіді на них. У вас на це так само 5 хвилин.

Представники першої команди ставлять запитання.

Представники другої команди надають відповіді (5 хв.)

Ведучий: Дякую усім командам!
(**Фонова музика**)

Зараз працює вельмишановне журі: заповнює бланки, підраховує попередні результати, поки команди відпочивають та готуються до другого туру (3-5 хв.).

3. Сценарій дебатів: II етап «Дебатів»

Ведучий: Ми розпочинаємо **другий етап** дебатів. Його назва – «Вища освіта не для всіх»: *за та проти*».

Команди дивляться відеоматеріал, який містить різні погляди опитаних на вулиці звичайних людей на проблемну тему «Чи потрібна вища освіта всім?».

Потім команди починають грати роль двох політичних партій у парламенті, одна з яких, приміром урядова партія, захищає тезу «Вища освіта не для всіх: за», у той час як друга, опозиція, – «Вища освіта не для всіх»: проти».

Вибір відбувається згідно з результатами **жеребкування**.

Будь, ласка, голово журі, перед вами знову **картки**, на них написані ці тези «Вища освіта не для всіх: за» або «Вища освіта не для всіх: проти». Коли Ви виберете картку, то та команда, яка завершувала перший етап нашого політичного змагання, почне готувати свою позицію для другого етапу конкурсу з огляду саме на обрану Вами тезу.

Голова журі: [обирає одну з перегорнутих карток, на якій написано «Вища освіта не для всіх: за» або «Вища освіта не для всіх: проти»].

Ведучий: Тож, у команд є 5 хв., щоб виробити позицію *за чи проти*.

Після цього обраний **спікер уряду**, стоячи, має 5 хв. на викладання відповідної позиції.

По закінченню часу команді противника надається 3 хвилини щоб обміркувати почуте.

Потім **спікер від опозиції**, стоячи, має 5 хв., щоб відбити тези спікера уряду та/або представити власні аргументи.

Журі оцінює **аргументи та контраргументи команд**, звертаючи увагу на **індивідуальні** виступи учасників.

Після цього **інші спікери від уряду** мають 4 хв. на те, щоб або 1. відбити тези супротивника, або 2. представити додаткові тези, або 3. підсумувати вказане.

Через 4 хв. **спікери від опозиції** роблять аналогічне: або 1. відбивають тези супротивника, або 2. надають власні тези, або 3. тезисно підводять підсумки. На це їм відводиться так само 4 хв.

Ведучий звертається до **журі**: Журі оцінює команди, а якщо спікери *лише щось* підсумовують, то це оцінюються журі лише у контексті «красномовність» / «переконливість» для індивідуальних гравців.

Зрозуміло?

Ведучий: Отже, якщо всі готові то, будь-ласка, **дивимося відео**.

(Помічник виводить відео на екран).

Ведучий: Першою розпочинає команда, яка завершувала першу частину дебатів.

Будь-ласка, **Час!**

(Помічник запускає табло з часом).

Ведучий: Команди, час! Отже, спікер від уряду. У Вас 5 хв.

Спікер 1 (уряд): тези (5 хв.).

(Помічник запускає табло з часом).

Ведучий: Час! Зараз готується спікер від уряду. У Вас 3 хв.

(Помічник запускає табло з часом + фонова музика).

Ведучий: Час! *(Припиняється фонова музика)*. Будь-ласка, спікер від уряду. У Вас 5 хв на Ваші контраргументи, до спікера 1 (уряду).

Спікер 2 (опозиція) проти Спікер 1 (уряд): контраргументи.

(Помічник запускає табло з часом + фонова музика).

Ведучий: Час! *(Припиняється фонова музика)*.

Будь-ласка, будь-який представник уряду представляє заперечення до попереднього спікера від опозиції.

Спікер у Вас є 4 хв. на те, щоб або відбити тези супротивника, або представити додаткові тези, або якнайкраще підсумувати вказане.

(Помічник запускає табло з часом + фонова музика).

Спікер 3 (уряд) проти Спікер 2 (опозиція): Тези (4 хв.).

Ведучий: Час! Будь-ласка, у Вас є 4 хв. на те, щоб або відбити тези супротивника, або представити додаткові тези, або підсумувати вказане.

(Помічник запускає табло з часом + фонова музика).

Спікер 4 (опозиція) проти Спікер 3 (уряд): Тези (4 хв.).

Ведучий: Час вийшов!

Отже, ми завершуємо другий етап дебатів, дякую усім командам!

(інша музика).

4. Заключення. Нагородження переможців

Зараз наше журі бере скільки потрібно часу на обговорення, заповнення бланків, підрахунки кінцевих командних та індивідуальних результатів.

Журі заповнює бланки, підраховує кінцеві результати (5 хв.).

І незалежно від того, хто став переможцем мені особисто очевидними є дві речі: по-перше, ви наша найкраща інтелектуальна еліта університету і, безумовно, ми вами пишаємося, і, по-друге, після підведення підсумків конкурсу на нас всіх чекає фотографування на пам'ять.

Ведучий: Отже, бачимо, що журі закінчило свою роботу. Для оголошення результатів, визначення індивідуальних переможців та кращої команди слово надається голові журі – Столяр Марині Борисівні.

Марино Борисівно, будь ласка, загальне враження від імені журі: хто ж став індивідуальним та командним переможцем конкурсу?

Голова журі ділиться загальними враженнями, починає оголошувати переможців спочатку в індивідуальному, потім в командному змаганні. Інші члени журі беруть участь в нагородженні переможців.

(Переможцем гри «Дебати–2019» стала команда _____ курсу _____ факультету (факультетів) _____ (назва команди)).

Ведучий (по закінченню): Отже, ще раз дякуємо всім учасникам та гостям, які запрошуються зробити світлини для сайту «Європейські антитоталітарні практики» та для сторінки нашого гранту у Фейсбуці.

(Фотографування учасників дебатів)

Контрольні запитання

1. На які законодавчі акти орієнтуються представники Палати лордів та Палати громад парламенту Великої Британії?
2. Як розподілені функціональні обов'язки між членами обох палат парламенту?
3. Якими є процедури обговорення законопроекту та голосування за нього у Палаті громад?
4. У чому полягає роль спікера Палати лордів та Палати громад? Які відмінності його комунікативної поведінки порівняно з поведінкою головуєчого у Верховній Раді?
5. У чому полягає специфіка невербальної поведінки британських парламентарів? Наведіть приклади, використовуючи досвід вітчизняних дебатів у Верховній Раді.
6. Чому британські дебати вважають взірцем толерантної та демократичної політичної суперечки? Обґрунтуйте свою відповідь.

Література

1. Reuzel E. Interactional Patterns between Staff and Clients with Borderline to Mild Intellectual Disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*. 2013. Vol. 57. N. 1. P. 53–66.
2. Robinson S. Integrity and Dialogue. *Journal of Dialogue Studies*. 2014. Vol. 2. No. 2. P. 49–71.
3. Sacks H., Schegloff E., Jefferson G. Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language : academic journal*. 1974. Vol. 50. No. 4. P. 696–735.
4. Saeedeh N. Language, Ideology and Power : a Critical Approach to Political Discourse. EBook Library : site. URL : http://research.iaun.ac.ir/pd/shafiee-nahrkhalajold/pdfs/PaperC_9003.pdf.
5. Svetanant Ch. Revealing Linguistic Power : Discourse Practice toward «Youth» in Japanese and Thai Newspapers. *Japan Review : academic journal*. 2009. Vol. 21.

Ресурси

1. Британський телеканал під час дебатів з питань клімату замінив Бориса Джонсона льодовою фігурою. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/news-boris-johnson-ice-figure/30298464.html>
2. Онищенко Дмитро. Британські дебати на юридичному факультеті КНУ. Освіта. URL : <https://studway.com.ua/debates-knu-law/>
3. Освіта майбутнього: якою вона буде? <https://inspired.com.ua/ideas/osvita-majbutnogo-yakoyu-vona-bude/>
4. Парламентські дебати. URL: https://leksika.com.ua/15021119/legal/parlamentski_debati
5. П'єцух О.І. Одяг і зовнішній вигляд як культурний код учасників британських парламентських дебатів. URL: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/295>
6. П'єцух О.І. Тактика іронізування в політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/118615>
7. Сорока С. В. Парламентські слухання та дебати як інструменти інформаційно-корекційного контролю уряду в країнах ЄС та Україні. URL : https://www.researchgate.net/profile/Svitlana_Soroka/publication/330500544_Parlamentski_sluhanna_ta_debati_ak_instrumenti_informacijno-korekcijnogo_kontrolu_uradu_v_krainah_ES_ta_Ukraini/links/5c432415299bf12be3
8. Теорії влади в політичній філософії. Filsofa.net : сайт. URL: <http://www.filosofa.net/page-240.html>
9. Якою має бути освіта в Україні? URL : <https://nv.ua/ukr/opinion/jakoyu-maje-buti-osvita-v-ukrajini-2490907.html>
10. Якою має стати українська освіта за десять років? URL: <https://osvitoria.media/experience/yakoyu-maye-staty-ukrayinska-osvita-za-desyat-rokiv/>